

SPORTİF DEĞERLER VE EĞİTİMİ

Gıyasettin DEMİRHAN*

Özet: Biricik varlığıyla insan, zihnini kullanarak düşünür, alet tasarlar, üretir ve kullanır. Bu özellikleri ile de hayvanlardan ayrılır. Düşünme, tasarlama, üretme ve kullanma özellikleri sayesinde insan varoluşundan bu yana her alanda birçok birikime sahip olmuştur. Bu birikim kültür olarak ifade edilir. Kültür, toplumsal yaşamın dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıtları gibi birçok ürünü kapsamına alan bir terimdir. Eğitim, spor, değer/ler ve sportif değerler de kültürün ürünleri içerisinde yer alır. Kültüründen edinmiş olduğu spor eğitimi ve değerleri ile zihinsel ve duyuşsal özelliklerini birleştirerek hareket yetisini eyleme geçiren insan bir süre sonra "spor yapan insan" haline gelir. Yani, spor kültürü ile donanık olur. Çünkü, spor yapan insan spor hakkında bilgili, becerili ve isteklidir. Bu nedenle, her tür sportif değeri önemser ve ona göre davranış örüntüleri gösterir. Sportif değerler öğrenilir. Öğrenme ise eğitim etkinlikleri ile olanaklı hale gelir. Öğrenmenin sağladığı birikimle insan; bütünsel gelişim ve nitelikli bir yaşam olanağına kavuşur. Çünkü insan biyo-kültürel, sosyal ve psikolojik özellikler taşıyan bir varlıktır. Sahip olduğu genetik mirası ile birlikte eğitim sürecinde kazandıklarının oluşturduğu denge ise bireyin kaliteli bir yaşam sürerek yaşamdan daha istenilen nitelikte keyif almasını sağlar.

Anahtar sözcükler: spor, değer/ler, sportif değerler, eğitim

Sports Values and Their Education

Abstract: Human beings, with their unique existence, think by using their minds, design devices, produce them, and use them. With this property, human beings are distinguished from animals. With the thinking, designing, producing and using features, human beings have accumulated many things in every field since their first existence. These accumulations are referred to as "culture". The word "culture" has many other meanings in itself. Education, sports, values and sportive values are also considered in the realm of culture. Human beings, who act by joining their movement ability with mental and emotional properties, become "human beings who do sports" after some time. In other words, they become "equipped with" the sports culture; because, a human being who does sports is knowledgeable, skillful, and eager about sports. For this reason, s/he cares for any type of sports and behaves in that direction. Sportive values are learned. Learning is made possible via educational activities. Human beings have the possibility of an integrated development and qualified life with the accumulation ensured by the learning. Because, human beings have biological, cultural, social and psychological characteristics. The balance obtained with the genetic inheritance and the education/training ensure that human beings live a quality life and enjoy their lives more than the desired level.

Key words: sports, value/s, sports values, education

"Spora ilişkin bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrenirken, antrenman yaparken ve yarışırken kurallara, yaptığım spora, rakibime, kendime, antrenörüme, takım arkadaşlarıma, görevlilere ve tüm paydaşlara saygı duyarım."

Giriş

İnsan üzerine düşünme ve onu açıklama çabası başladığından bu yana farklı bireylerden farklı düşünce akımlarına kadar birçok kişi ve grubun doğa ve evren içerisinde insanı hep biricik varlık olarak gördükleri söylenebilir. Bu bağlamda, insanı ister akıllı bir hayvan, ister gelişmiş beyin ve sinir sistemine sahip bir organizma, ister doğal ve toplumsal bir varlık, ister kendini yaratan ve yapıp ettiklerinin toplamı olan bir varlık olarak görelim, insan "genellikle 46

kromozomdan oluşan, biyo, kültürel, toplumsal ve psikolojik bir varlık olarak betimlenebilir" (Sönmez, 2005). Bu betimlemeden yola çıkıldığında her bireyin doğumla birlikte getirdiği bazı özelliklere ilaveten, varoluşundan beri yeni dünyanın ona sundukları ile etkileşim içerisinde sürekli bir öğrenme çabasıyla kendini geliştirip şekillendirdiği söylenebilir.

*Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Yaşamı şekillendirmek ve geliştirmek, eğitim sürecinde sunulan kazanımlarla olanaklı olduğundan dolayı, fiziksel, devinişsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişimin kalitesi öğrenme çevresi ile olan etkileşimin süresi ve niteliğine bağlıdır. Gerekli süre ve etkinlikler sonunda birey "*spor yapan insan*" haline gelebilmek için çaba gösterir. "*Spor yapan insan*" spor hakkında bilgili, becerili ve istekli olan insandır. Siedentop (1994), bu üç terimi Spor Eğitimi Modeli'nin hedefleri olarak ifade eder (Metzler, 2005). Çünkü, spor yapan insan bütünsel gelişim ilkeleri ile hareket eden insandır. Spor yapan insanın sportif hareket örüntülerini nasıl yansıtacağına ilişkin özellikler bilgiye yönelik olduğundan dolayı bunlar bilişsel alan kapsamında yer alırlar. Spora ilişkin ilgi, istek, tutum ve değerler ise duyuşsal alan özellikleri olarak nitelendirilir. Bu bağlamda, makalenin konusu, sportif değerler ve eğitimidir. Bu amaçla makale de, sırası ile, "*değer/ler*", "*sportif değerler*" ve "*sportif değerlerin eğitimi*" doğruluk değeri yüksek olacak şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Değer/ler

İnsan, anlamlandırıcı, anlam veren bir varlıktır. Anlamlandırma ile değer verme birlikte gelişirler. Bizim için anlamlı olan şey değerlidir (Erdemli, 2008). Değer, son derece karmaşık bir terimdir, öznedir ve değişikliğe açıktır (Wandzilank, 1996). Doğrudan gözlemlenebilir ve ölçülebilir özellik taşımadığından dolayı geniş bir bakış açısı içerisinde ele alınabilir.

Değer, "*bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik*" (TDK, 2014) olarak tanımlanır. Diğer bir tanıma göre ise, genel davranışları yönlendiren, karar verirken veya eleştirirken yol gösteren, dürüstlük ve kişiliği belirleyen ilkeler, inançlar ve yaşam görüşüdür (Halstead, 1996). Mengüşoğlu "*değer*" kavramını çok geniş bir anlamda kullanır. Her türlü amaç, her türlü bilgi ve çıkar, tutku ve idealler, güçlü olma ve şan kazanma hırsı, yerme, övme, saygı, saygısızlık, inanma, sözünde durma, durmama, dürüstlük, sevgi, nefret gibi şeyler değer kavramı içine girer (Kaynardağ, 1997). Ülken'e göre ise, teknikten dinsele kadar her değer bir bilgi, bir de inanç tarafı vardır (Ülken, 2013). Değer, yaşantı ve akıl ürünü olduğu için "*bilgi*"yle, fakat bilinç verilerini aşan bir nesneye, hazır bulunmayan bir şeyin aranmasına, yani "*ihtiyaç*"a dayandığı için "*inanma*"yla ilgilidir ancak şunu da gözden kaçırmamak gerekir. Teknik değerlerde bilgi inançtan üstündür. Dini, hukuki, sportif

vb değerlerde ise inanç daha üstün olmasına karşın bilgi yönü de yadsınamaz bir ağırlık taşır.

Değerlere biz değer biçeriz ve bazı değerlere diğerlerinden çok daha yüksek bir değer biçeriz (Morton, 2001). Spordaki erdemli davranış, yani "*fair play*" bunun için güzel bir örnek olabilir. Diğer yandan, yalnızca bazı değerlere diğerlerinden daha fazla değer vermekle kalmaz, aynı zamanda değerlere sahip olmaya da değer veririz (Morton, 2001). Performans sporcusunun sürekli "*fair play*" ilkelerine göre sportif yaşamını sürdürmesi, sonuç kadar süreci de önemsemesi ise buna örnek gösterilebilir.

Sportif değerler

Spor olayı bedeni aşan, bio-psiko-sosyo-kültürel bir varlık alanıdır (Erdemli, 2008). Bu bağlamda insan, pistte yarışır, dağa tırmanır, stadyumda maç yapar, denizde yüzer, paraşütle atlar. İnsan bunları, kendini tanımak ve başkaları ile karşılaştırmak, gücünü, hızını, çevikliğini vb denemek, aydınlanmak, yenilenmek, yarışmak, yenmek, yenilmek, dayanışmak ya da rekabet etmek için ilke ve kurallar çerçevesinde değerler yaratarak yapar. Spor yapan insan erdemli davrandığından dolayı yaratılan değerlerin başında sportif erdem gelir. Çünkü, spordaki güzellik ancak erdemli davranış içerisinde hareket edildiğinde ortaya çıkar. Diğer bir deyişle, spor yapan insan aklını ve bedenini değerleri de dikkate alarak kullanır ve ortaya koyar.

Sportif değerler denildiğinde; sporcular, hakemler, antrenörler, gençlik çalışanları, liderler, seyirciler ve diğer tüm paydaşların nasıl davranacaklarına kılavuzluk yapacak olan yazılı ve yazılı olmayan ilke, kural ve yasalar akla gelir. Başta sporcular olmak üzere tüm paydaşlar sportif değerleri insan ilişkileri, bağlılık, güvenilirlik, işbirliği ve yetkinlik standartları kapsamındaki ihtiyaçları karşılamak için kullanırlar. Kanada Sporda Etik Merkezi gerçek spor hareketinin değerlerini; *adalet, mükemmellik, dahil etme ve eğlence* şeklinde sıralar (CCES, 2014). Kanada Doğru Spor Hareketi'nin bir üyesi olan her birey; "*onun için gitmek, dürüst oyun, diğerlerine saygı, eğlenceli olmak, sağlıklı kalmak, herkesi dahil etmek ve geri vermek*" ilkelerini takip eder. Kurumsal değer ilkeleri arasında ise, "*hesap verebilirlik, dürüstlük, saygı, liderlik, yöneticilik, mükemmellik ve kalite*" yer alır. Bunun özeti şudur: Sporcu yetiştirme etkinliklerinin her basamağında ve her tür yarışma ortamında da, sporcuların ve diğer paydaşların sportif değerleri benimsemeleri ve onlardan değerlerin yol gösterici ilkelerine göre hareket etmeleri beklenir.

Ülkemizden örnek verilecek olur ise, spora ilgisi olan ve bir spor dalında kendini geliştirmek isteyen ortaokul öğrencilerinin seçtiği Spor ve Fiziki Etkinlikler dersinin Yüzme modülünde birçok sportif değer yer aldığı görülmektedir. Bunlar; *grup/takım içerisinde aldıkları rolleri ve sorumlulukları yerine getirme, grup/takım hedefleri doğrultusunda arkadaşları ile işbirliği yapma, oyun/müsabakalarda adil oyun davranışı sergileme, bireysel farklılıklara saygı gösterme ve onlarla işbirliği içerisinde çalışmadır (TTKB, 2013a)*. Aynı şekilde Ortaokul Beden Eğitimi ve Spor dersinde yer verilen sportif değerleri ele aldığımızda bu değerlerin; *saygı, mükemmellik ve dostluğu içeren olimpiik değerler, erdemlilik, kararlılık, cesaret, eşitlik ve ilham* şeklinde olduğu görülür **(TTKB, 2013b)**.

Yarışma amaçlı yapılan sportif etkinliklerin doruk noktası Olimpiyat Oyunlarıdır ve Olimpiik hareketin üç ana değeri vardır. Bunlar; *mükemmellik, arkadaşlık ve saygıdır*. Olimpizmin ilkeleri ise; *ayrımcılık yapmama, sürdürülebilirlik, insancıl olma, evrensellik, dayanışma, spor, eğitim ve kültürler arası ittifaktır (IOC, 2014)*. Diğer yandan, Uluslararası Olimpiyat Komitesi Olimpiik eğitim için hazırlanmış programlarını yaymak için çaba göstermektedir. Spor organizasyonunun desteklediği insani değerler arasında yer alan barış, sosyal adalet, adil oyun, insan hakları, eğitim, ırk ve din konuları ile birlikte, eşitlik ve hoşgörü, kadın haklarının gelişmesi ve çocukları koruma programda yer alan değerlerin başında gelmektedir **(Güzel, 2009)**.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Ulusal Olimpiyat Komiteleri, birçok sivil toplum kuruluşu ve üniversiteler de sportif değerler üzerine örgün ve yaygın anlamda eğitim veren kurum ve kuruluşlar arasında yer alırlar. İlkokul, ortaokul ve liselerdeki öğretim programları ile sporcu yetiştiren kurum ve kuruluşlar da sportif ve olimpiik değerlere ilişkin bilgileri genellikle bu kurum ve kuruluşlardan alırlar.

Okul ders programları ve sporcu yetiştirme sistemlerinin yanında, sportif değerleri gözönünde bulundurarak sporcu yetiştiren antrenörlerin de kişisel felsefe geliştirerek programlarında sportif değerlere ve bunların kazanımlarına yer verdikleri söylenebilir. Konuya ilişkin Brown antrenörün sporcuların yaptığı işe özenli, yönergeleri takip eden, yaptıklarına odaklanan, yapıcı eleştirileri dinleyen, girişimci olan ve girişimciliği bireysel olarak başlatan, şikayet etmeyen veya diğerlerini suçlamayan, eylemlerinin sonuçlarını kabul eden, ihtiyacı

olduğunda yardım isteyen, takım arkadaşlarının aşağıya çekilmesine izin vermeyen özellikte olmalarını beklediğine vurgu yapmaktadır **(Brown, 2003)**.

Sportif değerlere ilişkin alanyazında konuyla ilgili bazı araştırmalar da yer almaktadır. Topoerek'e göre, yetişkin insanların beşte üçü, sporun takım çalışması ve karakter gelişimine olumlu katkıda bulunduğu inanmaktadır **(Topoerek, 2011)**. Aileler de çocuklarının spora katılımı ile kişisel ve sosyal değerleri öğrendiklerini düşünmektedirler. Çünkü spor, insanın salt bedenini değil, bütünlüğünü eğitmek için gerekli olan bir araç ve eylemdir. Diğer bir ifade ile spor; eylem yetisi, kendine güveni sağlama, sorumluluk alma, yaratıcı olma, performans, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapılır **(Grössing, 1991)**. Burada ifade edilenlerin çoğu sportif değerler kapsamında yer alır.

Sportif değerlerin eğitimi

Eğitim bütünlüğü içinde bireyin ve toplumun gereksinimleri, salt biyolojik makine ya da varolan kültürün gelecek kuşaklara aktarılması temelinde ele alındığında önemli eksikler ortaya çıkabilir. Önemli olan, bireyin gelişimi ve yaşamsal mutluluk çerçevesinde bütünsel bir dengenin sağlanmasıdır **(Demirhan, 2005)**. Bütünsellikten kasıt bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özelliklerin bir arada olması ve birbirlerini destekleyecek şekilde kazanılmalarının sağlanmasıdır. Sportif değerler duyuşsal özellikler kapsamında yer alan öğretiler ve öğrenilebilen olgulardır. Birlikte hareket etme, yardımlaşma, sonuca ulaşmak için ortaklaşa iş yapma, belli kurallar çerçevesinde organize olma, cesaret, dostluk, temizlik, saygı gösterme, takdir ve teşekkür edebilme, hatalarda özür dileyebilme, sabırlı davranabilme, hoşgörölü olabilme ve başarmak için gayret gösterme sportif etkinliklerin esasını teşkil eden öğretiler ve öğrenilebilir değerlerdir. Her tür Olimpiik ve sportif değer bu kapsamda ele alınabilir **(Kuter, 2012)**.

İnsan kültür yaratan bir varlıktır **(Ülken, 2013)**. Spor eğitimi ise bireyin içindeki spor yapan insanı uyandırıp harekete geçirir **(Erdemli, 2008)**. Bu harekete geçiş, süreç içerisinde kendine has bir kültür oluşturur. Buna "*spor kültürü*" denir. Spor kültürü, örgün ve yaygın eğitim etkinliklerinin yanında sosyal öğrenme ile de kazanılan "*bir anlayıştır, davranma biçimidir, bir tutumdur, yaşamaya bir yaklaşımdır*" **(Erdemli, 2008)**. Spor kültürü edinen

birey düzenli spor yapar, nitelikli seyirci olur, spor üzerine düşünür ve konuşur (**Demirhan, 2004; Kuter, 2012**). Bu önemlidir çünkü spor nasıl öğrenilirse öyle yapılır.

Eğitim sürecinde önemli olan öğrenilenlerin istendik olup olmadığıdır. Bu bakış açısı yaşama ait her şeyin öğrenimi için geçerlidir. Örneğin, her tür işte hile yapmamak istendik bir değerdir. Sınavda kopya çekmemek, esnafın satış yaparken bir malı ederinde satması ya da sporunun yarışta ya da oyun içerisinde erdemli davranması da bu kapsamda ele alınabilir.

Örgün eğitim kapsamında yer alan okul ders programlarında sportif değerlere ilişkin oldukça fazla kazanım yer almaktadır. Örneğin, spora ilgisi olan öğrencilerin seçtiği Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi Yüzme modülünde yer alan *"Adil oyun davranışı sergiler. Bireysel farklılıklara saygı gösterir."* (**TTKB, 2013a**) kazanımları doğrudan sportif değerler ile ilgilidir. Aynı şekilde ortaokul Beden Eğitimi ve Spor dersi kazanımları içerisinde yer alan *"Spor dallarında takım veya grup hedeflerine ulaşmak için işbirliği yapar"* *"Adil oyun anlayışına uygun davranmayı alışkanlık hâline getirir"* kazanımları da sportif değerlere ilişkin kazanımlardır (**TTKB, 2013b**). Dersler işlenirken *"Fair-Play"* ilkelerine uygun davranan öğrenci *"Adil Oyun"* ilkelerine uygun davranıyor demektir. Öğretmen ders içerisinde bu tür davranışları ödüllendirip değerlerin kalıcılık düzeyinin yüksek olmasını sağlamalıdır.

Sporla ilgili eğitim veren, spor eğitimi politikalarını yönlendiren ve sporcu yetiştiren kişi, kurum ve kuruluşların eğitim programlarında yer alan sportif değerlerin öğretiminde çeşitli model ve yöntemlerden yararlanılır. Örneğin, Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Öğretimi Modeli (BSSÖ) ve Spor Eğitimi Modeli (SEM) konuyla doğrudan ilişkili şekilde öğretim ortamı yaratır. BSSÖ ile ders işlemek sportif değerlerin yaparak-yaşayarak öğretilmesinde daha etkili olabilir. Çünkü model, *"güçlü oyna, dürüst oyna, eğlenceli oyna"* ilkelerinden hareketle ders işlemeyi önermekte ve ders işleme süreci; diğerlerinin hak ve duygularına saygı gösterme, katılım/çaba gösterme ve işbirliği, kendini yönlendirme, başkalarına yardım etme ve liderlik ile spor salonu dışına aktarım gibi duyuşsal özellikler temelinde yapılandırılmaktadır (**Hellison, 2014**). Öğretim etkinliklerinde SEM'nin kullanımı da sportif değerlerin öğretiminde etkili olur. Çünkü, SEM bilgili, becerili ve istekli spor insanları yetiştirmeyi amaç edinir ve ders işleme süreci kapsamında her birey *"Adil Oyun Kontratı"* imzalar. Kontrat, *"kurallara uyma,*

hakemlere ve kararlarına saygı duyma, rakip takım oyuncularına saygı duyma, herkese oynaması için eşit şans tanıma ve her zaman kendini kontrol etmeyi" kapsar (**İnce, 2007**).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Olimpik ve sportif değerlere ilişkin olarak insanların sportif erdemi yaparak-yaşayarak öğrenmeleri, mükemmellik için çaba göstermeleri, mutlu olmak için çaba harcamaları, beden ve zihin arasında denge kurmaları, başkalarına ve farklılıklara saygı göstermeleri, evde ve toplumda barışı yaymak için çalışmaları ve barışçıl davranışlar sergilemeleri için hedef koymaktadır (**Sithole, 2006**). Bu çerçevede bütün dünyada *"Olimpik Eğitim"* etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu etkinlikler, sadece performans sporcuları ile potansiyel sporcu adaylarına yönelik bir etkinlik olarak değil, yaşamlarının her alanında yapabileceklerinin en iyisini yapmak isteyenlere de katkıda bulunan bir etkinlik olarak dürüstlük, disiplin, cesaret, kararlılık, sportmenlik, kendini yönlendirme, form tutma ve etik değerler gibi ilkeleri kazandıran çok disiplinli bir etkinlik olarak bakılmaktadır (**Gutman, 2002**). Örneğin, IOC bu konuda düzenli olarak *"Fair-Play"* ödülleri vermektedir (**IOC, 2014**). Bütün ülkelerin Olimpiyat Komiteleri gibi Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi (TMOK) aynı şekilde, çocuk ve gençlere örnek olması ve sosyal öğrenmeye katkıda bulunması amacını da içeren ödülleri düzenli olarak vermektedir (**TMOK, 2014**).

Sonuç

Değerler insan yaşamının önemli bir yanını oluştururlar. Çok boyutlu, öznel ve değişkendirler. Ancak spor, özü gereği evrensel bir dil olduğundan, sportif değerler konusundaki görüş birliğinin doğruluk değeri daha yüksektir. Çünkü sporun ilke ve kuralları evrenseldir. Bu bakımdan, sportif değerlerin eğitimi sürecindeki etkinlikler öğretmenler, antrenörler, sporcular, gönüllüler, aileler ve her tür paydaşa doğruluk değeri daha yüksek fırsatlar sunar.

Sportif değerler dendiğinde işbirliği, özdisiplin, sportif erdem, duygu kontrolü, takım çalışması, benlik saygısı, özgüven, dayanışma, arkadaşlık, saygı, yardımlaşma, çaba gösterme, mükemmellik, ayrımcılık yapmama, dahil etme, adalet ve eğlence gibi değerler akla gelir. Çocuk ve gençler örgün ve yaygın eğitim ile sosyal öğrenme fırsatları sayesinde bu değerleri öğrenirler ve yaşamlarının bir parçası haline getirirler.

Sonuçta, spor eğitimi, salt beden eğitimi ya da spor dallarının ve her türlü egzersizin mekanik

basamaklarını öğretmek değil, insanın bütünsel eğitimi için gerekli olan araç ve eylemlerdir. Bireylerin kaslarının ve beyinlerinin içine sokulan bilgi, tutum ve becerilerinin şahmerdanları değil, onların hizmet edicisidir (**Demirhan, 2005**). Sportif değerlerin eğitime de bu şekilde bakılmalıdır çünkü sportif değerler spor kültürünün bir parçasıdır. Bu bağlamda spor kültürünün yaygınlaştırılması aşamasında sporun sadece mekanik basamaklarını öğretmekle sınırlı kalmayıp bütünsel gelişimi tamamlama açısından bahsi geçen sportif değerlerin de uygun bir şekilde bireylere aktarılması sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Brown, B.E.** (2003). *Teaching Character Through Sport: Developing a Positive Coaching Legacy*. Monterey: Bruce Brown.
- CCES.** (2014). *Values and Principles*, <http://www.cces.ca/en/values>.
- Demirhan, G.** (2004). *Physical Education: Is it necessity or traditional? The 10th. ICHPER-CD Europe Congress & The TSSA 8TH International Sports Science Congress, Antalya*.
- Demirhan, G.** (2005). *Okul spor eğitimine güncel bakış. Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu, Manisa*.
- Erdemli, A.** (2008). *Spor Yapan İnsan*. İstanbul: E Yayınları.
- Grössing, S.** (1991). *Beden ve spor-hareket. I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Ankara: Milli Eğitim Basımevi*.
- Guttmann, A.** (2002). *The Olympics: A History of The Modern Games*. Chicago: University of Illinois Press.
- Güzel, P., Özbey, S.** (2009). *Olimpik eğitim programlarına genel bakış: IOC 46. uluslararası genç katılımcılar oturumu. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, doi:10.14687/ijhs.v6i1.713*.
- Halstead, J. M., Taylor, J. M.** (1996). *Values in Education and Education in Values*. London: The Falmer Press.
- Hellison, D.** (2014). *Fiziksel Aktivite Yoluyla Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Öğretimi (Çeviri Editörü, B. Filiz)*. Ankara: Nobel Akademi ve Yayıncılık.
- İnce, M.L., Cengiz, C., Ebem, Z., Hüniük, D., Kangalgil, M., Saçlı, F., Saraç, L. ve Yapar, A.** (2007). *Spor eğitimi modeli. Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu Kitabı, 33-62*.
- IOC.** (2014). <http://www.fairplayinternational.org>.
- Kaynaradağ, A.** (1997). *Takiyettin Mengüşoğlu'nun düşünce dünyasında eğitim kavramı ve eğitim sorunları. Yüzyıllımızda İnsan Felsefesi: Takiyettin Mengüşoğlu anısına*.
- Kuter, F., Kuter, M.** (2012). *Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, Cilt 3, Sayı 6, 75-94*.
- Metzler, M.** (2005). *Instructional Models for Physical Education*. Scottsdale: Holcomb Hathaway Publishers.
- Morton, A.** (2001). *Pratikte Felsefe: Temel Sorulara Giriş (Çeviri M. İlgün)*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Sithole G.** (2006). *The endeavors of the IOC for the promotion of Olympic education. Programmes in Developing Countries. 8th Session of the International Olympic Academy, Olympia*.
- Sönmez, V.** (2005). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK.** (2014). *Güncel Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts.
- TMOK.** (2014). http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/basinbulteni_detay.aspx?id=15.
- Toparek, B.** (2011). *Investigating the Ethics and Values of Sports in 2011*. http://blogs.edweek.org/edweek/schooled_in_sports/2011/03/investigating_the_ethics_and_values_of_sports_in_2011.html.
- TTKB (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı)** (2013a). *Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Yüzme Modülü (Ortaokul 5-8. Sınıflar)*. Ankara: TTKB.
- TTKB (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı)** (2013b). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı*. Ankara: TTKB.
- Ülken, H.Z.** (2013). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Doğu Batı.
- Wandzilak, T.** (1985). *Values development through physical education and athletics. Quest, 37 (2) 176-85*.